

Naručujte naše kalendare! Veliki »Jadranski koledar« i džepni koledar »Soča« stoje zajedno 18 dinara.

LISTRA

Brošura o abesinskom ratu izlazi u drugom popravljenom izdanju. Naručite je odmah! Stoji samo 6 dinara.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ABESINSKI RAT I MI

Svi mi — i oni naši u Julijskoj Krajini, i mi ovdje u emigraciji — svi smo mi u onom taboru koji osuđuje taj fašistički upad u Abesiniju. Taj tabor je silno šarolik. Od engleskih imperijalista, preko liberalnog građanstva, do međunarodnih radničkih organizacija moglo bi iznijeti pobude svih pojedinih grupa koje su danas antifašistički raspoložene — barem kada je u pitanju Mussolinijev fašizam. Od imperijalnih interesa engleskih konzervativaca do određene filozofskog pogleda na svijet pojedinih političkih partija, sve je mobilizirano da dokaže kako je taj rat zločin na abesinskom i talijanskom narodu i na cijelom čovječanstvu. Sve te skupštine, rezolucije, demonstracije i — konačno — sankcije imaju da posvjedoče kako svijet ne odobrava taj rat. Ona šaćica vladodržaca nekih malih vazala Mussolinijevih i ono nekoliko kupljenih listova u Evropi dokazuje još jače — sa svojim nelogičnim i apsurdnim argumentima — kako narod nigdje na svijetu ne može da podnese misao o novom ratu i kako je i nemoguće braniti ovakav zločin. Čak ni ugojeni liferanti cijele Evrope — od liferanata topova i tankova do izvoznika jaja, teladi i dasaka — ne mogu da nadju jačih argumenata za prijateljstvo s Mussolinijem od svoga džepa.

Mi emigranti i naši dolje, mi imamo argumenata protiv fašizma i rata u Africi najviše. Imamo ih čak više i od talijanskog naroda. Jer, od najzad, fašizam je nikao iz talijanskog naroda; jedan dio Talijana ga je podržavao, a i još ga podržava. Mnogo ima Talijana kojima su parole o rimskom imperiju i civilizatorskoj misiji u Africi zaslijepile oči. Naš narod u Julijskoj Krajini, međutim, ne sudjeluje u toj sentimentalnoj strani jednog dijela talijanskog naroda.

Za naš narod u Julijskoj Krajini su fašizam i Italija sinonimi. To naročito za onaj dio našeg žiteljstva dalje od gradova, jer oni nisu imali prilike da se uvjere kako i niži slojevi Talijana u Julijskoj Krajini trpe pod današnjim fašističkim sistemom.

Fašizam nam je 1923 konačno ukinuo sve škole. Fašizam je deportirao, zatvarao, na smrt osuđivao i ubijao. Iza dolaska fašizma je u emigraciju morala da ide sva inteligencija, mnogo radnika i izvjestan dio seljaka. Fašizam je uništio našeg trgovca na selu. Konačno je fašizam istjerao naš jezik iz crkve i zbrisao ga s nadgrobničkih križeva i spomenika. Kao kruna svemu došla je ekonomska propast seljaka, što znači barem 90 posto našega naroda pod Italijom. Fašistički fiskalni i uopće ekonomski sistem stvorio je od našeg slobodnog seljaka kmeta. Naš seljak nema zemlje — zemlja je vlasništvo banke ili veleposjednika, a seljak je kmet na svojoj djerdovini.

I taj fašizam — ta vlast i ta država — koja je od našega naroda u Julijskoj Krajini stvorila roblje u političkom i ekonomskom smislu, ta država kupi te naše seljake, ribare i radnike i šalje ih u Afriku da se bore za nekakav imperij i da zarobljuju druge narode. Čak se te naše mladiće tobože posebno odlikuje kao borce — drže im govore o junaštvu naše rase, o veličini neke fiktivne domovine i o misiji koju imaju da izvrše u Africi. Oni — roblje gonjeno već 17 godina i proganjano — oni da budu misioneri Rima i tobožnje rimske civilizacije.

Ali naš narod nije onakav kakvim ga smatra fašizam. Karakterističan je slučaj Klementa Serga, našeg čovjeka, koji je prvi zarobljenik u Abesiniji. A ako nije, možda, prvi, tada je još karakterističniji postupak abesinskih vlasti i cara lično prema njemu. Jer njega ne smatraju zarobljenikom. Čini se da i Abesinci — oni koje fašizam misli »civilizirati« — znadu da zarobljen Istranin nije ni Talijan ni fašista, da je on u istom odnosu prema tom fašizmu i Italiji u kojem bi bio sustrašnji Abesinac kada bi Italija osvojila Abesiniju. A onaj velik broj naših mladića koji su nestali pred pozivom u vojsku — i oni su najbolji dokaz da naš narod u Julijskoj Krajini zna kuda ne spada Puštiti roditelje, kuću, ženu i djecu i pružiti se kroz granicu uz smrtnu opasnost ili preplivati noću par milja između patrolnih čamaca s mitraljezima na pramcu, to znači više nego običan protest. To znači odlučnost da se kida s jednim nenormalnim stanjem bez obzira na međunarodne ugovore, krivične zakonike i uvjeravanja o lojalnosti i patriotizmu biskupa koji hoće da tumače osjećaje svojih vjernika (Govori nadbiskupa Margottia i biskupa riječkog i zadarskog). To je čak mnogo jače nego je bilo kod Srba u Bosni 1914 godine, a da ne govorimo o ostalim Jugoslovenima. Jer prije 1918 bila je ogromna masa cijelog našeg naroda, a i njegovih vođa, koji su Austriju smatrali nekom legitimnom vlašću kojoj se ne treba opirati.

ODGOVOR JUGOSLOVENSKE VLADE NA NOTU TALIJANSKE U PITANJU SANKCIJA

Beograd, 27. novembra. Prekjučer poslije podne, 25 o. mj. od strane predsjednika ministarskog savjeta i ministra vanjskih poslova g. dr. Milana Stojadinovića predan je ovdajšnjem talijanskom poslaniku g. Guidu Viola grofu di Campalto odgovor Kraljevske vlade na notu talijanske vlade u pitanju sankcija. Taj odgovor glasi:

»Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Jugoslavije primilo je notu od 11. novembra 1935. godine, koju mu je poslanstvo Kraljevine Italije uputilo, odnosno rješenja usvojenih u Zenevi u vezi sa talijansko-abesinskim sukobom.

Vlada Kraljevine Jugoslavije uvjeren je, da je vlada Kraljevine Italije pratila s pažnjom sve faze stava, koji su zauzeli, i napose, koje su razvili, Balkanski sporazum i Mala Antanta, a naročito Jugoslavija, kao u okviru same Skupštine i Savjeta, tako i u organima komiteta, obrazovanog ad hoc, u cilju da dodje do zadovoljavajućeg rješenja sukoba, koji je izbio.

Vlada Kraljevine Jugoslavije želi svestrano — kao što je uostalom to željela

od samog početka spora u pitanju — da doprinese u granicama svojih mogućnosti brzom i pravičnom riješenju sukoba. Ovaj stav jugoslovenske vlade diktovan je osjećanjem prijateljstva, koje ona gaji prema Italiji i njenom najiskrenijom željom da očuva postojeće prijateljske odnose prema Kraljevini Italiji.

Vlada Kraljevine Jugoslavije nije zainteresirana neposredno u samom talijansko-abesinskom sukobu. Ona je učestvovala u pregovorima po tom pitanju i danas sudjeluje u zajednički odlučnim mjerama, samo kao članica Društva naroda, budući vezana svečano preuzetim obvezama, da će primjenjivati odredbe Pakta.

Jugoslovenska vlada bila je prinudjena napred spomenutim općim okolnostima uprkos svojim prijateljskim osjećanjima prema Italiji, da se ne odvaja od stava, koji su zauzele ostale države, članice Društva naroda, i da se saobrazi prema tome obvezama, koje za nju proizlaze iz odredaba Pakta.

Imajući čast, da saopći prednje poslanstvu Kraljevine Italije, ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Jugoslavije vjeruje, da mu je iskreno izložilo glavne linije, kojima se rukovodi u današnjoj situaciji.

Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Jugoslavije moli poslanstvo Kraljevine Italije, da izvoli primiti i ovom prilikom uvjerenje njegovog visokog poštovanja.

Jugoslavija — deseti neprijatelj Italije

Talijanska štampa je proglasila Veliku Britaniju »neprijateljem broj 1«. Zatim su slijedile druge nacije. Svaka je dobila svoj broj i svoj — članak. Izgledalo je da Jugoslaviju Italija naročito izbjegava u ovom postavljanju neprijateljstava po brojevima. Naročito s obzirom na prijateljsku izjavu talijanskog poslanika u Beogradu, koji je rekao 12. novembra da je prijateljstvo između Italije i Jugoslavije na dobrom putu i da ne će biti pomućeno. Zato nas je iznenadilo kad je rimska »Tribuna« za »neprijatelja broj 10« — proglasila — Jugoslaviju. Uprkos lijepih riječi grofa Viole... Pod naslovom »Primjenimo naše sankcije«, rimska »Tribuna« piše u broju od 22. novembra, dakle 10 dana poslije izjave grofa Viole ovo:

»Jugoslavija je takodjer sankcionistička. Ona je sankcionistička bez rezerve, ali i bez uvjerenja.

Poslije pakta prijateljstva iz 1924. godine, kojim su bile eliminirane nesuglasice između Italije i Jugoslavije, odnosi između Italije i Jugoslavije prošli su kroz razne faze, u kojima su se može biti više odražavale šire suprotnosti evropskih kombinacija nego motivi direktnog sukoba između dvije susjedne zemlje.

Ali politika Društva Naroda, ili bolje politika koju je Velika Britanija nametnula Društvu Naroda, vezala je Jugoslaviju upravu u jednom periodu, u kome su direktni odnosi između dviju zemalja ušli, može se kazati automatski, u fazu rasčišćavanja.

Kad se ima u vidu, da su trgovinski odnosi između dvije zemlje uvijek ostali konstantni, uprkos političkim teškoćama koje su sada zagladjene, može da se ocijeni apsurd sankcionizma koji nameće Jugoslaviji da učestvuje u jednoj akciji, koja znači obustavu nabavki u Italiji i prema tome obustavu nabavki od strane Italije. Tim više što stalni trgovinski odnosi ne zavise samo od susjedstva nego i od sretnog upotunjanja ekonomije dviju zemalja.

Jugoslavija mora da se odrekne svoga najjačeg izvoza, pošto su cifre izvoza u Italiju na čelu table normalnog jugoslovenskog izvoza. Međutim Jugoslavija je uputila jednu delegaciju u Englesku, da bi postigla kompenzacije, što dokazuje, da je sankcionizam britanski, a ne Društva naroda.

Cifre i stavke talijansko-jugoslovenske trgovine pretstavljaju dokaz glupe nepravičnosti sankcija, koje imaju jedini cilj, da u stožerima uzdrmaju ekonomiju i finansije izazivajući paralizu, osiromašenje i besposlicu. Da ispitamo ove cifre i ove stavke!

Pregled našeg izvoza iz Jugoslavije prema glavnim stavljkama vidi se iz ove tablice:

Obično drvo:	10,082,000 lira;
živina:	21,690,000; telad:
18,253,000; drva za gorivo i ugali od drveta:	10,693,000; leguminoze:
8,692,000; konji:	5,338,000; jaja:
4,881,000; kamen za kreč i za cement:	3,083,000; zaklana živina:
3,037,000 lira.	

Mi izvozimo u Jugoslaviju slijedeće važnije proizvode: pamučno predivo, pamučne tkanine, pirinač, vunene tkanine, kožu, sočiva i vuneno predivo, laneno predivo, jutu, predivo od konoplje, tkanine od umjetne svile, prostu vunu, strojeve i aparate, sumpor, sumporni cvijet, svježe cvijete i svježe zelje i povrće.

Kao što se vidi, radi se o privredi dviju zemalja, koja se upotunjuje.

Društvo naroda, za ruglo svome imenu razjedinijuje umjesto da udružuje.

Mi možemo da afrontiramo obustavu jugoslovenskog uvoza, pošto možemo da budemo bez uvoza životnih namirnica, a ako bi se ukazala neophodna potreba naročite nabavke drveta, možemo da ga dobavimo od država koje ne primjenjuju sankcije.

Razumije se da zavjesa na našoj granici prema Jugoslaviji može da funkcioniše precizno i tih, Italija može da zatvori tu granicu. Ako ne kupuje Jugoslavija, ne kupujemo ni mi.

ZARADI SANKCIJ

SE ZNAŠAJO NAD SLOVENSКИM ČASOPISJEM

Reka, novembra 1935 — (Agis.) — Zaradi časopisja, ki sme prihajati iz Jugoslavije u Italijo, so bile v zadnjem času od strani raznih fašističnih oblasti određeni najrazličniji postopki. Tudi v našo pokrajino je prihajalo vse do zadnjega precejšnje število slovenskih in hrvaških časopisov. Celo posamezniki so bili naročeni manje, zlasti inteligenca, ki se še tu pa tam drži po vaseh in pa premožnejši kmetje in obrtniki. Vse te pa, kolikor nam je znano, so imela policijska oblastva že takoj ob začetku na protokolu, pa tudi vse prodajalce časopisov. Ti zadnji so jih zlasti ob nedeljah prodali brez števila, neglede na to, da je bil tu pa tam kakšen izvod že starejšega datuma. Vemo pa tudi, da so se bolj zagrizeni fašisti že od vsega začetka zaletavali na vse mogoče načine v to koncesijo in skušala ovirati razširjenje listov s raznimi zaplembami itd. V zadnjem času, pa so dobili vsi razprodajalci

nalog, da odpovejo vse časopise ki jih prejemale iz Jugoslavije, kajti to je dolžnost vsakega poštenega italijanskega državljanca, ki na noben način ne sme »podpirati« državo, ki je pristala na sankcije napram Italiji. Vendar se temu namigu niso vsi in dostledno pokorili. Nekateri razprodajalci so kljub vsemu še naročajo jugoslovenske liste, toda le v zelo skrcenem številu.

HAPŠENJA VELIKOG BROJA LJUDI IZ MATULJA I OKOLICE

Rijeka, novembra. Prošlih dana izvršili su karabinjeri mnoga hapšenja u Matuljama i bližjoj okolici. Uhapšeni su najprije Emil i Bogomir Stamberger, a zatim Vladimir Dukić iz Matulja. Osim njih uhapšeno je još dvadesetak ljudi. Među ostalim uhapšen je i Juraj Darbut, zvani Draggo, koji stanuje na Rijeci.

Naši koledari su izašli iz štampe

VELIKI

„JADRANSKI KOLEDAR“

za 1936

ima 224 stranice i velik broj slika.

Cijena mu je 10 dinara bez poštarine.

DŽEPNI

„SOČA“

za 1936

je na finijem papiru nego lani.

Cijena mu je 8 dinara bez poštarine.

Ko naruči oba koledara dobiva ih za 18 din franko

Međutim naš narod u Julijskoj Krajini — mogli bi kazati i sav narod bez iznimke — smatra Italiju neprijateljem i današnje stanje smatra i privremenim i nepravdanim. Za Italiju ga ništa ne veže — čak ni poštovanje. Jer talijanska administracija, politika, vojska, finansije i ekonomija uopće, odbijaju ne samo Slovene Julijske Krajine, već i Talijane, nekadanje iredentiste.

Narod osjeća da je ovaj naš kraj sličan odrezanom komadiću s nekog većeg tijela i umjetno prilijepljen na sasma drugo i različito tijelo. Osjeća da ne spada tamo kuda je postavljen. Najbolji dokaz za to je ova naša abnormalna emigracija — jer kada preko 10 postotaka jednog seljačkog naroda emigrira, tada ta emigracija nije normalna pojava.

Sva ta zla bi nas bila zadesila i da fašizam nije došao na vlast. I Giolitti i Nitti, i Facta i Sforza, svi su oni na nas gledali sa svojim risorgimentskim apeninskim očima, ali ipak to zlo ne bi nikada bilo u toj mjeri ovakovo kao sada. Fašizam je to zlo potencirao do maksimuma — on je identifikirao Italiju i fašizam — i uspio je da stvori jedno opće, revolucionarno antitalijansko raspoloženje. Naši seljaci u Julijskoj Krajini ne mogu da budu svi neki en-

gleski Edeni, pa da odijele fašizam od Italije. Oni vide da su nasilje i zlo donijeli ljudi u crnim košuljama koji su bili svi Talijani, i da su ih upropastili u ime Italije. Zato nas ne mora čuditi to antitalijansko raspoloženje.

Radi svega toga bi mi morali sada — u ovim kritičnim i historijskim momentima — da sve te naše argumente sakupimo i bacimo ih na tezulu antifašističkog i proturatnog tabora. Glas obespravljenih i porobljenih u granicama današnje Italije morao bi da se čuje u momentu kada Mussolini šalje talijansku i našu omladinu u ime civilizacije u Afriku. Ti naši argumenti bi imali i te kakovu težinu kada bi bili iznijeti u prikladnoj formi. Jer i Zeneva i Pariz, i London i New-York, svi oni hoće da imaju podlogu na kojoj bi se borili protiv tog rata — i ako ne iz istog razloga kao mi i talijanski narod. Naša dužnost je da u ime svoje i u ime našega naroda pod Italijom iskoristimo sve što je u našoj moći kako bi u konačnom obračunu zbacili sa našeg naroda pod fašizmom čim više nepravde i zla.

Jer u općem i konačnom obračunu sa fašizmom možemo da najlakše dodjemo do svoga prava.

(t. p.)

FAŠIZEM PRED KATASTROFO

Pojavi v javnem življenju, s katerimi skuša Italija reagirati proti sankcijam, spominjajo povsem na pojave v ranjki Avstriji, ki so nam še vedno v žalostnem spominu. Razlika pa je v tem, da je Avstrija šele v tretjem letu svetovne vojne posegla po sredstvih, ki jih uporablja Italija sedaj že ob začetku vojne, ki je poleg tega še prostorno dokaj omejeno.

Na prvem mestu so razne zbirke žlahtnih in nežlahtnih kovin. Mussolini sam je dal dober zgled in je poklonil kar 2700 kilogramov kovin, ne sicer zlata in srebra (te ima shranjene na varnem v inozemstvu), temveč v prvi vrsti bronca, po večini kipe njega samega. Kar se pa tiče zbirke zlata, priča o njeni »prostovoljnosti« že dovolj jasno dejstvo, da je med otroki v Istri, ki so se odzvali pozivu, tudi sin nesrečnega Repulusa, ki je umrl v konfinaciji. Nič manj značilne pa niso v tem pogledu besede, s katerimi je neki učitelj na Tržaškem bodril učence, naj poklonijo domovini zlata in srebra. Rekel jim je: »Otroci, prinesite v šolo zlata in srebra, kajti domovina zahteva to od Vas. Če bi se pa temu upirali Vaši starši, kradite doma zlate in srebrne predmete in prinesite jih v šolo«. Tako početje pa blagoslovljajo italijanski škofje in duhovniki, ter sami podpirajo z zlatom in srebrom iz cerkvenih zakladov.

Smešno pa je bil poziv, ki so ga objavili vsi fašistični listi, da naj vsak od 40 milijonov Italijanov zbere in daruje državi vsaj 2 kilograma zarjavelih žebeljev in drugih kovinskih odpadkov. Resnično se čuti že pomanjkanje vseh kovin, celo železa. Radi tega oblasti tudi ne izdajajo več dovoljenja za nove gradbe v železobetonu. Tudi delo pri že začelih stavbah napreduje silno počasi.

Najhuje pa je glede bencina. Cena je poskočila že na 3.60 lire za liter in pričakuje se nadaljni močan skok. Prenahal je radi tega skoro ves promet z avtomobili. Prej tako živahne ceste v Trstu so sedaj skoro mrtve. Vozi se pač le še tisti, ki mu sredstva dopuščajo. Toda tudi tem bo odklenkalo to veselje, kajti fašistično glasilo »Popolo di Trieste« je že objavil poziv, naj opustijo vse nepotrebne vožnje z avtomobili po mestu in tudi nedeljske izlete.

Ljudstvo seveda občuti najhuje pomanjkanje živil, ne še toliko radi tega, ker bi teh živil ne bilo, kolikor radi tega, ker so cene močno poskočile, ali ker so razna živila izginila s trga, ker jih trgovci ne morejo prodajati po cenah, ki jih predpisujejo fašistične oblasti. V tem pogledu prav nič ne pomagajo razni ukrepi, kakor denarne globe, zapiranje trgovin in tudi samih trgovcev. Cene se ne dajo blagu umetno narekovati.

Sicer pa skušajo oblasti na vse načine siliti prebivalstvo k skrajnemu varčevanju s hrano in se v to svrhu alarmirale žene in matere v svetovni vojni padlih vojakov. En dan v tednu je brezmesen, naslednji dan se sme jesti samo divjačina in perutnina. Ako upoštevamo še katoliški postni dan, petek, ko se smejo jesti samo ribe, imajo sedaj v Italiji tri brezmesne dneve. Resnično jih ima ogromna večina Italijanov že sedaj veliko več in je meso izredna delikatesa, ki pride le za velike praznike na mizo. Ker hočejo lokalni fašistični veljaki vedno prekašati v vseh pogledih samega duceja, so pod njihovim pritiskom marsikje mesarji uvedli poleg petka kar še tri bezmesne dneve. Žrtev nove odredbe pa so postale predvsem uboge ptice-selivke, na katere bo zopet dovoljen lov.

Tudi v šolah učijo otroke, da naj se kvečjemu enkrat na dan najedo do sita. Da, pripetilo se je že, da je neka učiteljica na Tržaškem prepovedala deklicam prinesiti kruha za južno v šolo, češ da s tem dajejo samo slab zgled drugim. V fašističnih listih pa je nekdo izračunal, da bi se lahko prihranilo kar 1.500.000 kilogramov žita, ako bi ljudje pobirali drobtine, ki ostajajo na mizi. Možakar je pri tem samo pozabil upoštevati, koliko od vseh 40 milijonov Italijanov, ima sploh na mizi kruha.

V zvezi s sankcijami in z vsemi omejitvami glede valut in tajno trgovanje z njimi. Je pa tudi povsem umljivo, kajti italijanski državljani, ki prejme znesek v tuji valuti iz inozemstva, ne sme prosto z njim razpolagati, temveč ga mora izročiti državnim denarnim zavodom. Ti pa mu ne plačajo protivrednosti po dnevnem tečaju, temveč po prisilnem notranjem tečaju. Ze s tem je močno oškodovan. Toda zavod mu ne izplača zneska v gotovini, temveč v italijanskih obveznicah po tečaju »a la par«. Le s težavo in za ceno, ki je močno pod nominalno, lahko vnovič te papirje pri tej ali oni banki. Veliko oseb je bilo radi tajnega prekupčevanja z valutami že aretiranih, obsojenih na ogromne denarne kazni in na konfinacije, tako v Rimu, v Genovi, v Milanu in v Trstu. Med njimi so bili celo zastopniki najvišjih finančnih krogov. Trgovanje pa traja dalje.

Posebno nervozni pa so postali fašistični voditelji radi antifašistične propagande, ki postaja od dne do dne bolj očitna. Veliko pozornost je vzbudilo ne-

HAPŠENJE VELIKOGA BROJA BANKARA I BURZOVNIH AGENATA U TRSTU ZBOG TRGOVANJA S TUDJIM VALUTAMA

Trst, novembra 1935. U Trstu je izazvalo najveću senzaciju hapšenje velikog broja poznatih tršćanskih bankara i burzovnih agenata i senzala, koji su čitav niz godina radili na tršćanskoj pijaci i bili su veoma poznati u svim poslovnim krugovima. Hapšenja se motiviraju trgovanjem i krijumčarenjem strane valute. U ovo delikatno doba to je strogo kažnjivo u Italiji, a opet zbog zabrana i nemogućnosti da se dodje do tuđih valuta, to je danas vrlo unosan posao, naročito kad lira pada i kad je opasno da će se njezina vrijednost srozati na nulu. Tuđja valuta je danas u Italiji u većoj cijeni nego je njezina burzovna cijena i ko je ima smatra se sretnim. Nije ni čudo, da su bankari i burzovni ljudi nastojali u ovom momentu da iskoriste takvu situaciju. Trst, koji je blizu granicama, postao je centar tih spekulacija. Tako su pali pod udar policije slijedeća lica: Fulvij i Anton Rocco, Josip i Benzo Bolfio, Diego De Henriquez, Herman Macerata, dalje Ricciotti, Josip Jakšek, Bruno Liebi, Marij Dicker, Emanuel Wolf, Simon Hollander, Josip Zudenigo, Abraham Weisbart, Emanuel Kerbes, Julij Pollak, Josip Levi i Kleigrub Fischl.

To su od reda vlasnici mjenjačnica ili burzovni senzali, sve imena, koja su u krugovima ljudi od struke poznata. Govori se, da je među uapšenima i poznati tršćanski bogataš barun Ec-

conomo. To međutim nije potvrđeno.

Uhapšeni će biti po svoj prilici poslani na konfinaciju na otoke, a možda će ih predvesti i pred sud.

Ali nije samo u Trstu došlo do hapšenja i progona ljudi od burze i banaka. U Milanu je bio aretiran čak i glasa-viti Carlo Feltrinelli, predsjednik velike banke Credito Italiano. S njim su bile aretirane još nekoje ličnosti iz finansijskih krugova pod optužbom da nisu prijavili vlastima velike svote u stranoj valuti, koje posjeduju u inostranstvu. Feltrinelli je bio nakon nekoliko dana zatvora pušten iz zatvora, ali čim je izišao iz zatvora taj je glasa-viti talijanski finansijer umro. Možda od kapi zbog emocije, a kaže se da se možda i sam ubio.

O tome nije javljala talijanska štampa ništa, ali je javila ipak agencija Stefani, da su poslani u konfinaciju Natale Amici od »Banco Amici e Franchi« iz Genove, Bartolomeo Pippo, od »Banco di Cambio Fratelli Pippo«, te Camillo Astesiano i Giuseppe Eugenio Benasso iz Genove. Banke »Pippo« i »Amici« su zatvorene.

U Rimu su zatvoreni bankari Giorgio i Luciano Carpi, te neki Gieffes Müller

Te vijesti pokazuju, kakvo je raspoloženje u Italiji i krugovima onih, koji se bave finansijskim poslovima. Izgleda da će toga biti svakim danom sve više.

U RAŠKOM RUDNIKU DOŠLO JE DO KATASTROFE

zato, jer se s velikom brzinom neoprezno i s velikom opasnošću za ljude kopa ugljen da bi se suzbio bojkot inostranstva

Pula, novembra 1935. U rudniku ugljena kod Labina došlo je do strašne nesreće. U jednom rovu ugljen i kamene zasulo je Ivana Načinovića, starog 38 godina, iz Berseča, Ivana Šircu iz Babića kod Kopra, starog 31 godinu, i jednog Talijana. Jedan dan i noć su otkopavali zasute rudare. Načinović je dugo trpio i umirući zvao u pomoć.

Do katastrofe je došlo uslijed toga, jer je talijanska vlada naredila upravi rudnika, da s najvećom brzinom kopa ugljen, da ruje nove rovove i da dade najveći kapacitet, koji može. Radi toga je rudnik morao angažirati mnogo novih radnika, a došlo ih je nekoliko stotina iz stare Italije, pa se za njih čak

gradi jedna posebna kolonija kod rudnika. Ta brzina u poslu prouzrokovala je mnoge površnosti i otuda je došlo do katastrofe. Pored Sardinije jedino Istra još daje ono ugljena, koji je Italiji potreban a kojega je morala da uvozi iz inostranstva i zato ta žurba. Rudari su međutim ogorčeni tim načinom rada i održali su prošle nedjelje protestnu skupštinu, na kojoj su zaprijetili, da neće više u rovove, ako se ne bude postupalo s većom pažnjom i ako se ne budu štedjeli njihovi životi. Postojala je opasnost pobune, pa su zato fašistički pravci, koji su došli na skupštinu, morali obećati, da će se stvari dovesti u normalne prilike i da će im plaće povisiti.

ABESINCI TJERAJU TALIJANE

Ovo par zadnjih dana dolaze sa ratišta u Africi sve alarmantnije vijesti. Talijani uzmiču na svim frontovima. Posljednje vijesti iz izvora velikih svjetskih agencija govore o tome kako su Talijani potučeni na južnom frontu u Somaliji. Abesinci su uspjeli da zauzmu Gorahaj i Gerlogubi dvije važne strateške tačke na južnom frontu. Kada su Talijani bili okupirali te gradove talijanska službena saopćenja su govorila o velikoj pobjedi i o presudnoj važnosti tih mjesta. Međutim ta su mjesta bila samo okupirana, a ne osvojena, jer ih Abesinci nisu branili. Abesinci nisu bili ni ušli u rat. Sada međutim Talijani bježe i iz Ual-Uala, kojega su bili okupirali još prije početka neprijateljstva i gdje se bio dogodio onaj incident radi kojega je bilo toliko larme.

Na sjeveru su Abesinci iznenadili nekoliko talijanskih jedinica i poklali su cijele bataljone. To potvrđuju i strani dopisnici sa fronta. Talijanska službena saopćenja govore samo to da su bile bitke i da je poginulo 5-6 askara i par oficira. Da se vidi lažnost tih saopćenja treba pratiti talijanske vijesti. Po tim vijestima talijanski vojnici osvajaju, a naročito se ističu crne košulje, ali kada se kaže o poginulima tada se govori samo o mrtvim askarima.

Najnovije vijesti kažu da se Talijani spremaju i na napuštanje Makala.

Ako se ta vijest obistini to bi značilo da je Talijanski napadaj na Abesiniju propao. I to ne iza dugog rata, već

verjetno veliko število inozemskih časopisov, ki so se v zadnjem času širili in čitali po Italiji. Tako je v zadnjem tednu pred sankcijami šlo samo skoz obmejno postajo Modane dnevo 1800 kilogramov, ali okroglo 400.000 izvodov francoskih časopisov. Preko Postojne pa je romalo dnevno preko 10.000 jugoslovanskih dnevnikov. Izrabljajoč položaj, ki je nastal po uvedbi sankcij, je Italija sedaj skoro popolnoma ustavila uvoz tujih listov. V tem pogledu so ji bile sankcije naravnost dobrodošle.

Propaganda proti fašizmu pa se širi tudi v raznih drugih oblikah. Tako so vojake v sami Abesiniji naravnost preplavili za raznimi antifašističnimi letaki, ki so jih jim pošiljali v kuvertah, na katerih se je blestelo ime »Banca d' Italia«. V zvezi s tem je baje bil odstavljen eden prvih fašističnih oblastnikov

v Rimu.

Kot reakcijo proti temu tajnemu gibanju je prevzelo fašistično vodstvo najstrožje ukrepe in je razposlalo vsem podrejenim ednicam tajna navodila, v katerih pravi, da je zopet prišla doba ricinovega olja in »svelega manganela«. O tem pričajo že razni primeri tudi v Julijski Krajini; v Barkovljah, v Gorici in na Krasu, o katerih je že večkrat poročal naš list.

Ječe in zaporci so prenapoljeni, zato so prešli vsi krajevni varnostni organi: policijski agente, karabinjerji, miličniki, konfidentje in celo vojaška poveljstva ukaz, naj strogo pazijo na vse sumljive elemente v svojem okrožju. Uvedena pa je tudi že najstrožja cenzura.

Takšen je položaj v fašistični Italiji že v drugem mesecu po začetku abesinske vojne.

ITALIJANSKA LIRA VEDNO SLABŠA

Milano, 21. novembra 1935. V zadnjem času je tečaj lire v inozemstvu ponovno padel. Precej časa prej je bila lira zelo stabilna in se je celo precej popravila. (Agis)

ZLATO PRITEKA DRŽAVI

Poleg dvomljivih prostovoljnih zlatih prispevkov prejema država zlato tudi kot posojilo, ki ga obrestuje po 5 posto in določijo ceno od tedna do tedna na podlagi cen internacionalnih tržišč. Država se obvezuje, da bo povrnila zlato v isti količini kot ga je dobila in sicer v teku enega leta. (Agis).

V ITALIJI BODO POBRALI VSE ZLATO!

Trst, 20. novembra 1935. (Agis). — »Gazzetta Ufficiale« je prinesla te dni dekret, s katerim se mora vse zlato, ki je v državi, bodisi kot zlat denar ali drugače predelano ali nepredelano, dati na razpolago državnim blagajni, ki ga bo rabila za kritje inozemskih nabav. Prav tako se morajo državni blagajni predati vse zlato in vsa potrdila o vlogah v zlato, kjerkoli se nahajajo.

POLEG ZLATA POBIRAJO TUDI OSTALE KOVINE

Trst, novembra 1935. (Agis) — Tajnik fašistične stranke je odredil vse potrebno, za akcijo za pobiranje zlatih, srebrnih, bakrenih, železnih ter drugih predmetov. Za to pobiranje so bile določene osebe, ki imajo posebne iskaznice fašistične stranke, ki so jih potrdile oblasti. Pobirati srebrnino in zlatnino smejo samo odbori fašistične stranke. Vsi listi v Italiji trdijo, da se je prebivalstvo odzvalo pozivu, tako da bo lahko Italija v nekoliko dneh razpolagala z velikimi količinami žlahtnih kovin. V Torinu so dale vdove in matere padlih v svetovni vojni tajniku fašistične stranke vse zlato in srebrne medalje svojih mož in sinov. Poleg tega je vsaka izmed njih podarila svoj poročni prstan. Nadškof v Mantovi je daroval mnogo cerkvenih predmetov iz zlata in srebra. Tudi nabiranje železa in bakra zelo napreduje.

USTANOVLJENI SO POSEBNI INFORMATIVNI URADI ZA INFORMACIJE O VOJAKIH V AFRIKI

Goriška prefektura je na podlagi dekreta notranjega ministra otvorila posebne informativne urade, kjer lahko dobe družine in svoji volakov, ki se nahajajo v Afriki vse potrebne informacije. Za Gorico je ta urad nastanjen na magistratu. Podobni uradi so še v Gradiški, Krmini in Vipavi. Drugje po deželi pa so posebni dopisniki. — (Agis).

POŽAR V TEKSTILNI TOVARNI V PODGORI

Pretekli teden je izbruhnil v tekstilni tovarni v Podgori velik požar, ki je upepelil 130 q bombaža in uničil nekaj predilnih strojev. Škoda znaša 60.000 lir.

RIJEČKI TRGOVAC SMERDU KAZNEN BRISANJEM IZ FEDERACIJE TRGOVACA

Povodom strogega mjera protiv sankcija i posljedica rata na Rijeci je kaznen brisanjem iz federacije trgovaca Josip Smerdu. On od sada ne će više moći da vodi trgovinu zato, jer je sakrio robu, a to je zabranjeno.

RIJEČKI TRGOVAC UGLJENOM GIORGIO FINIZIO ZATVOREN

Na Rijeci je bio uhapšen i odveden u zatvor trgovac Giorgio Finizio zato jer je prodao komandantu jednog talijanskog broda, koji je ostao bez ugljena, izvjesnu količinu ugljena po cijeni gotovo tri puta većoj od normalne.

KAKO SU SE FAŠISTI OSVETILI NA JUGOSLAVENSKIM JAJIMA

U Opatiji je jedan trgovac, koji je inače rodom Talijan, imao u svojoj trgovini veću količinu jaja. Došli su nekoi fašisti, pa su mu naredili da ne smije više prodavati jugoslavenska jaja. Trgovac je primjetio, da će oni, koji mu to naredjuju poželiti jugoslavenskih jaja, ali ih neće biti. To je fašiste tako razbjesnilo da su razbili sva jugoslavenska jaja.

JEDNA OSUDA NA RIJECI

Riječki sud je osudio, a apelacioni sud je kasnije potvrdio osudu, kojom se osuđuju Josip Cukon, Marija Pupetin i Franciska Radović svaki na dvije godine zatvora i 1200 lira globe, jer su navodno iz riječke slobodne zone prenijeli izvjesnu količinu kave i šećera. Osuđeni su pritužili kasacij, koja je riješila, da se ukida kazna zatvora od dvije godine, a osuđuju se samo na 2000 lira globe.

NARUČITE ODMAH brošuru o

ABESINSKOM RATU

(izlazi u II. izdanju)

Stoji samo 6 dinara.

Naručite se na adresu našeg lista.

NA NAŠEM SE LASTOVU

OSNIVA NOVO TALIJANSKO SELO

da bi se provela što brža italijanizacija te važne talijanske strategijske točke na Jadranu

Talijani s Lastovom nisu naročito zadovoljni. Na tom otoku, koji im je Rapalskim ugovorom pripao, živi slavenski živalj, koji se ne može asimilirati niti u onoj mjeri kako se može, eventualno, jedno selo u Istri. Nema kontakta između tog osamljenog otoka i ostalog svijeta. Talijanski upliv je tu vrlo malen. Strateška važnost otoka je zbog te nacionalne strane slabija za Italiju. Zato su talijanski vlastodržci došli na ideju da provedu italijanizaciju otoka kolonizacijom talijanskih ribara. Zamisljeno je osnivanje jednog talijanskog ribarskog sela, onako po prilici kao što je u Italiji osnovana Littoria ili Sabaudija za koloniziranje poljoprivrednika. Zadarski list »San Marco« u broju od 16 o. mj. piše, da se je već na svečan način postavio temelj-kamen u jednoj

pustoj uvali otoka Lastova, u kojoj da će se podizati ribarsko mjesto. U članku se navodi, kako je prva inicijativa za podizanje ovog ribarskog mjesta na otoku Lastovu potekla od ministra Luigia Razza, koji je nedavno preminuo, kada je kao izaslanik talijanske vlade obavio inspekciju tvornica sardina na Lastovu. Za podignuće ribarskog sela na Lastovu, predviđena je svota u budžetu talijanske vlade u iznosu od 1.400.000 lit. U selu će se sagraditi osim velikog broja stanbenih kuća: općinska zgrada, crkva i župski ured, kako bi naseljenici ovog sela, koje je nekoliko kilometara udaljeno od mjesta Lastova, imali sve što im treba.

Da li će rat dozvoliti, da se ta zamisao ostvari?

KOLONIZACIJA IN ASIMILACIJA

Italijanski koloni na dveh naših kmetijah

St. Peter na Krasu, novembra 1935. — (Agis.) — Leto dni je že skoraj, kar so bivše lastnike dveh posestev na Turnu pri Premu, in sicer Spilarjeve in Deklevove izgnali iz stanovanja. Prišli so biriti, vdrlji vrata, vrgli staro preužitkarico Antonijo Spilarjevo, ki je bila za svoj užitek vknjižena na posestvu na prvem mestu, na dvorišče. Za njo pa tudi vse opravo in vse, kar je v hiši še ostalo. Tudi pri sosednjih Deklevovih so se grabežljivi tujci poslužili sile in vse, kar ni što prostovoljno iz hiše, so enostavno pomotali na dvorišče. Takega dogodka premska fara gotovo ne pomni. Vse se je zgražalo in čudilo italijanskim zakonom in postavam, ki delajo pri nas po mili volji, kakoli hočejo. In vendar, tu ni inštanca, ki bi drugače določila kot je storila iztirjevalnica davkov v Ilirski Bistrici. Posestvi sta bili zarubljeni in že večkrat draženi za neplačene davke, ki imajo po italijanskih predpisih prednost pred vsakršno vknjižbo in tako tudi prednost pred hipotekami užitarjev. Ta prednost je pa za naše ljudi velikanski udarec. Predvsem ni nikogar, ki bi našega človeka poučil in mu raztolmačil danes veljavne zakone, da se pravočasno zavaruje pred njihovimi pravilicami; drugič pa vlada med našim ljudstvom tolika beda, da četudi bi kdo tu pa tam videl potrebo, da se zavaruje pred novimi italijanskimi zakoni in da si zagotovi svoje pravice vsaj do smrti, tega ne more storiti vsled velike bede, v katero je danes vržen naš kmet. Tako je na milo in drago izročeno italijanskim zakonom, ki z njim opravijo s prav kratkim procesom in ni prav nikogar, ki bi ga ščitil. Tako je čimdalje več naših družin brez strehe, oostavljenih na cesti, brez vsakršnih sred-

stev in podpore. Naj tu pripomnimo, da se je užitarica Spilarjeva spustila v pravdo za svoje vknjižene pravice, a vse zaman. Vtožila je nekaj stotakov, danes pa more kot starka iskati pomoči pri tujih ljudeh in se preživljati od tega, kar ji nudijo trije najmlajši otroci.

Na obe posestvi pa so se naselili italijanski kolonisti. Stanovanjska hiša, ki se sestoji iz velikega poslopja v obliki podkve in je bila v prejšnjih letih nekaka graščina, pred davnimi leti pa najbrže pristava premskega gradu, je bila deljena na polovico. Danes so poslopje preuredili, pa tudi vse gospodarske stavbe. Tako sta ti dve, v premski fari skoraj najlepši in najobsežnejši kmetiji prešli v italijanske roke in z njima tudi skoraj ves Turn. Kajti lastnik tretje kmetije na Turnu, to je Penko Blaž se nahaja v Ameriki in noče odstopiti svojega posestva Italijanom.

Prvotno je bilo rečeno, da bo cel Turn kupila uprava reške pokrajine, ga preuredila in ga povabila za nek javen zavod. Zakaj so prvotni načrti spremenili, ni znano. Z naseljevanjem i talijanskih kolonov v naših krajih pa poskuša fašizem doseči tudi drugi namen, ta pa bo za njega trd oreh. Fašizem se lahko ponaša s tem, da je pri nas uničil vse, ker se je dalo uničiti predvsem pa, da je upropastil naše gospodarstvo, kajti tu je imel popolnoma svobodne roke in zakoni, ki so bili mnogokrat naperjeni le proti naši zemlji in našem človeku, so izpodkopali temelji tudi onim, ki so se do zadnjega držali. Toda ravno to njihovo postopanje je našemu človeku najlepši dokaz, kako ga cenil in spoštuje fašizem. Zaveda se, da mu hoče vzeti prav vse in ga postaviti na stopnjo sužnja.

NAŠE VASI SO SE IZPRAZNILE

Reka, novembra 1935. — (Agis.) — Naša pokrajina leži neposredno ob jugoslovanski meji zato je toliko naših fantov, ki so bili poklicani na vojno obveznost izkoristilo to ugodnost in jo ubralo čez mejo. Iz vsake vasi v naši pokrajini, zlasti onih, ki ležijo neposredno ob jugoslovanski meji, je večina mobiliziranih prekoračila mejo in se tako rešila ekspedij v Afriko in njenim posledicam. Vendar pa je, kljub temu, veliko naših fantov bilo odposlanih v italijanske afriške kolonije, in marsikdo od teh se ni že delj časa javil domačim. Ali je kje obolel, ali pa obležal na bojišču joj je brez vsake možnosti poročati domov, kako se mu godi. In tako se že skoraj leto dni neprenehoma naše vasi praznijo.

Edina mladina je še bila ki je poživila mrtvo življenje na deželi, ki se je borila za vsakdanji kruh in ki je bila izmoganim in obupanim starcem in starkam opora in upanje. Mnogo je družin, ki so imele že pred nekaj leti po več družinskih članov, danes pa sta ostala oče in mati sama. In če še pomislimo, da je bilo še pred nekaj leti po naših vaseh razmeroma še polno življenja in gibanja in primerjamo temu življenje danes, se nam zdi hujše kot v svetovni vojni. Hlevi so izpraznjeni, gospodarska poslopja potrebna popravila in ni je kmetije več, ki ne bi bila do grla zadolžena. Tako so se naše vasi izpraznile prav v vsakem pogledu in nudijo tujcu najžalostnejše lice.

NAJVEČJA KMETIJA PREMSKE OBČINE SPET V DRUGIH ROKAH

St. Peter na Krasu, novembra 1935. — (Agis.) — V premski občini je bila Joškova kmetija gotovo največja. Prešla je pa že zdavnaj pred vojno v tuje roke in je bila zaradi lepe lege vsa preurejena zlasti gospodarska poslopja. V njej so se bili naselili razni plemiči bivše Austrije, po vojni pa je kupil vsa kmetijo neki Italijan in naselil italijanske kolone. Ti so prihajali na takozvano »Joškovo grofijo« s svojo vprežno in molzno živino, s svojim semenjem in obdelovali gospodarju polje, a so se morali vselej po nekaj letih spet vrniti v domači kraj. Podnebje, zemlja, način obdelovanja, vse to je bilo za sicer pridne Furlane tuje in jim je delalo velike otre, ki so jih naposled pri-

pravile tako daleč, da so morali oditi domov tudi brez onega, kar so pripeljali s seboj. In tako si je na tej »grofiji« marsikateri italijanski kolon polomil svoje zobe in končno tudi gospoda, oziroma lastnik sam. Posestvo je bilo tako zadolženo, da so ga morali prevzeti le za zaozostale davke, ki niso znašali malo. Vse skupaj je najprej obdržala baje podružnica reške »Cassa di Risparmio« v Ilirski Bistrici, ki ima v zakupu davčno iztirjevalnico za ilirsko-bistriški kraj, potem pa odstopila baje nekemu italijanskemu zavodu, ki je pričel s preurejevanjem gospodarskih in ostalih poslopj. Na posestvo nameravajo menda spet naseliti italijanske kolone, da bi »uspešno« obdelovali obsežno polje.

Obupen položaj goriškega kmeta

Iz poročila prefekta Cimpanija — Zemlja ne rodi niti toliko, da bi bilo za obresti in anuietete

Dne 25. novembra se je sestal deželni odbor za korporativno gospodarstvo pod predsedstvom prefekta Tomaža Ciampianija, da prouči in potrdi proračun za leto 1936. Prisoten je bil tudi federalni tajnik Luraschi. Po izvršenih formalnostih je referiral prefekt o položaju goriškega gospodarstva tudi s posebnim oziranjem glede sankcij. On pravi:

Ugotovil sem, da je nasproti zelo dobri pridelkom vina in žita v letu 1935 obrodilo drugo zelo slabo, ki je največjega pomena za gospodarstvo podeželja. Pridelki v goratem kraju so bili zelo poškodovani. Prefekt je ugotovil, da dohodki zemlje ne zadostujejo niti za odplačevanje anuiet in obresti, ki jih morajo dati kmetje za amortizacijo posojil, ki so najeli v

PROCES U AIX-en-PROVENCE

ZBOG MARSELJSKOGA ATENTATA

naglo je odgodjen tek što je započeo. Iz dnevne štampe sigurno su i svi naši čitatelji saznali što se na tom procesu događalo i kako je došlo do odgode. Ne ćemo se dakle upuštati u rekapituliranje onoga što je poznato. Želimo samo da naglasimo, da je do te odgode došlo smišljenom provokacijom advokata Desbonsa i još nekih faktora iz internacionalne i francuske pozadine, kojima nije bilo u interesu, da se proces vodi i da u ovom momentu, delikatnom za g. Mussolinija i za g. Lavala izlaze na javu stvari, koje bi mogle da otkriju istinu o atentatu na blagopokojnog Viteškog Kralja Aleksandra Ujedinitelja.

Agent fašizma i onih, koji podupiru Mussolinija, advokat Desbons izazvao je odgađanje procesa na januar. U ta dva meseca mogu se međutim dogoditi mnoge stvari. Po svojoj prilici u nastavku procesa neće snaga Italije i prijateljstvo Mussolinija i Lavala biti više zapreka da se proces vodi temeljito. Pitanje je samo da li će tada osuda fašizma biti više aktuelna.

Povodom incidenta na procesu u Aixu jedan je dio francuske štampe iznio stvari, koje su od najvećeg značenja za pravilno shvaćanje pozadine Desbonsovih ispada. Citiramo nekoja mjesta te štampe:

FAŠISTIČKA „OVRA“ I MARSEILLESKI ATENTAT

TEŠKA OPTUŽBA NA ADRESU G. LAVALA

Pariški list »Humanité« piše povodom procesa atentatorima:

»Zašto se ne pominje glavni tvorac zavjere? Glavni tvorac zavjere jeste izvjesni Ante Pavelić. Naši čitaoci sjećaju se možda da je Pavelić uhapšen 20. oktobra u Torinu. Talijanska vlada nije dozvolila francuskoj policiji da vidi pritvorenika i nije htjela da ga izda. Izgleda po svemu da se francuska vlada nije pokazala uporna u svome traženju. U očima g. Lavala, prijateljstvo Mussolinijevo zaslužuje da se zaboravi na pogostrekača jednog atentata, u kojem je poginuo francuski ministar inostranih poslova«.

Dalje piše citirani list:

DA LI SU USTASE NA SARDINIJ I LI GRADE CESTE U ABE SINIJI

Pariški list »La Lumiere« od 16. novembra, donosi članak u kome iznosi slučaj Oreba koji je pokušao atentat na Kralja Aleksandra u Zagrebu, i tim povodom kaže, da je kao Mađžarska i Italija potpomagala podizanje ustaških logora na svojoj teritoriji. Članak kaže da je jedan beogradski advokat, uticao član opozicije, koji je često bio proganjan pod diktandom, izjavio listu da se ne može dovesti u sumnju iskrenost Oreba. Interesantno je konstatovati da je talijanska štampa potpuno šutjela o Orebovom procesu i da ni-

je nikada pokušala da poriče postojanje ustaških logora u Italiji.

Ni sam Mussolini nije to porekao u svome razgovoru sa jugoslovenskim poslanikom poslije marsejskog atentata.

On je jednostavno obećao da će ustaše biti internirani na ostrvima i kaže, da izgleda, da se ovi sada nalaze u Sardiniji. Prema drugim informacijama oni su poslani u Istočnu Afriku gdje su upotrebljeni na izgradjivanju puteva. Međutim, podstrekač marsejskog zločina još uvijek slobodno živi u Italiji.

MISTERIJOSNA SMRT LORENZA GRABNER, TEHNIČARA TRŠČANSKE TVRTKE, KOJA JE MARSELJSKIM ATENTATORIMA DOBAVILA ORUŽJE

U ovcem članku francuski list »Vendredie« piše i ovo:

»Ima jedna stvar o kojoj će se na procesu atentatorima svakako šutiti. To je porijeklo oružja, koje je poslužilo zločinu, pronađenog kod ubice i njegovih saučesnika, kao i onog oružja, čije je skrovište policija otkrila lanskog proljeća, na pariškoj stanici Saint-Lazare.

Saznajemo iz najpouzdanijih izvora da je g. Laval izričito naredio da se o tome ništa ne govori! Njegova želja ni najmanje nas ne čudi! Kada bi pitanje porijekla oružja bilo rečeno, bio bi istovremeno dobio dokaz da je dvostruki atentat u Marselju djelo fašista. Međutim, dok traje rat u Abesiniji, nije »politički« govoriti o takvim stvarima!

Pored ostalog oružja kod atentatora, koji je poginuo je nađen jedan »džepni mitraljez« za koji je istraga utvrdila da je proizveden u Italiji. tačnije govoreći u tvornici Angelini i Bernardon, 13. Via San Nicolo u Trstu, u istoj onoj tvornici, koja je 1928 bila upletena u krijumčarenje oružja u Mađžarsku preko Sankt Gottharta!

Istraga je utvrdila da je ovo opasno oružje izradio samo u nekoliko primjeraka tehničar tvornice Angelini i Bernardon neki Lorenc Grabner, austrijski državljani, star 30 godina, koji je imao plaću od 1300 lira. Čudnovato je, da je Grabner umro nekoliko dana poslije atentata u Marselju. Tvrdi se, da je ubijen!

Postoji još jedna dragocjena činjenica. Njemačko oružje, pronađeno kod ubice i njegovih saučesnika, kupljeno je u Trstu što potvrđuju i brojevi oznaka. Treba podvući da tvornica Angelini i Bernardon

u Trstu, zastapa u Italiji njemačke tvornice Karl Valter, u Cela Melisu, u Tiringiji i Mauser, u Oberndorfu, kao uostalom i tvornicu oružja u Štajeru, u Austriji.

Kad se već nalazimo na dobrom putu, izložit ćemo i druge rezultate istrage o kojima neće biti riječi ni u Aixu, ni u velikoj štampi. Januara meseca 1929, vodje ustaša, Pavelić, Perčec i general Sarkotić naručili su kod tvornice Angelini i Bernardon u Trstu 500 automatskih revolvera F. N., kalibra 7.65 mm. Prve polovine meseca aprila, tvornica je ustupila porudžbinu tvornici oružja u Herstalu, kod Liježa, posredstvom tvornice Gustav Gerarsova i komp., u Beču, Neulinggasse 42. Maja meseca 1929 direktor tvornice Angelini i Bernardon, g. Angelini, star 45 godina, otišao je na jedno pusto zemljište u okolini Trsta u društvu Pavelića i Perčeca, da bi isprobao neki barut i izvjesne eksplozive. Uostalom, g. Angelini posjećivao je često Pavelića u ustaškim logorima u Borgotaru i Vischetiu, u Italiji. Uskoro zatim, tršćanska firma poslala je preko Rijeke 50 kila dinamita, koji su prokrijumčarani u Jugoslaviju«.

TALIJANSKI AMBASADOR U BELGIJI DEMANTIRA VEZU ITALIJE S UBICAMA KRALJA ALEKSANDRA

Belgijski list »Soir« i razni drugi listovi od 21. novembra donose komunikacije koji je talijanski ambasador dao Agenciji Belgija u kome se demantuje i najmanja veza Italije sa teroristima podvlačeći da belgijska javnost ne smije da vjeruje ovakve insinacije koje su se u posljednje vrijeme pojavile.

prejšnjih letih. Ob porastu cen zemlji, ki jo notirajo posebno v zadnjem času so se mobilnarne in imobilnarne eksekucije v zadnjih mesecih zelo pomnožile. V letu 1935 je pridelala goriška pokrajina 10.000 q žita in 95.000 kg kokonov. Cene teh predmetov bodo baje porastle. Lesna trgovina je v velikem porastu predvsem glede sankcij in zaradi povišanja carin v marcu. Tako delajo sploh vse žage, tudi tiste, ki so bile že mnogo let zaprte. Mehanična industrija in tvornica predilnih strojev v Strážicah sta stabilizirani. Zaradi sankcij bi mogla občutiti posebno tekstilna industrija, ker ne dobiva surovina iz tuje (Egipt). Za šest mesecev ima tvornica v Podgori, ki zaposluje sedaj 1.000 delavcev, zadosti v zalogi umetne volne. Barvarnica (preje Adolfa Moserja) je v krizi, ker ne more razpečavati na Balkanu svojih barvanih tkanin. Zato ona, da jih bo prodajala v italijanskih kolonijah. Us-

narska industrija v Mirnu ima dovoljne zaloge za obrat. Industrij pobištva v Solkanu gre na bolje. Tovarna stolic v Marianu je propadla, ker je imela na svojem balkanskem trgu preveliko konkurenco. Škoda glede zmanjšane izvoza se je le deloma nadoknadila. Cene notranjega trga težijo k porastu. Na denarnem trgu je karakteristična za letošnje leto velika zahteva po likvidnem denarju. Hranilnične vloge so se znižale za nekoliko milijonov. Stevilo konkurzov se je zmanjšalo. Finančna politika, ki jo je uvedla v zadnjih letih fašistična vlada je šla za tem, da se ne kreditira podjetjem, ki niso denarno in tehnično na višku. Zaradi tega so mnoga taka podjetja prenehala. Interesantno je, da se protestirane menice, ki se vedno množijo in ki v veliki večini ne presegajo 500 lir, uporabljajo kot prave menice čeprav niso izpostavljene od trgovcev.

KOPARSKI SVEĆENICI DEMONSTRIRAJU PROTIV BISKUPA FOGARA

svojim manifestom na vjernike,
da učestvuju u ratnom naporu
Mussolinijeve Italije

Trst, novembra 1935. Pored ostalih talijanskih biskupa biskupi Julijske Krajine, gorički, riječki, porečko-puljski i zadarski izdali su svoje poslanice i pozvali svećenike i pučanstvo da podupre Mussolinija u abesinskom ratu, koji se vodi za pobjedu civilizacije nad barbarstvom itd. Tršćanski biskup Fogar nije još imao prilike da izda takvu poslanicu, a to je izazvalo u jednom dijelu talijanskih svećenika njegove biskupije, zapravo koparskog dijela njegove biskupije, jednu separatnu akciju. Oni su, vođeni od nekolicine svećenika, koji se odlikuju svojim fašističkim osjećajima, izdali manifest, kojim pozivaju vjernike, da u ovom momentu historijskom za Italiju koja gradi svoj imperij, čine sve što mogu da bi pobjeda civilizovane Italije nad barbarskom Abesinijom bila što potpunija. Pozivaju vjernike da mole Boga za pobjedu, jer kaže manifest »ako je Bog s nama, ko može biti protiv nas?« Pravo Italije na Abesiniju koparski svećenici nazivaju sakrosanktnim pravom. Svećenici koparske biskupije u ovom momentu kaže manifest ne mogu da šute. »Šutnja bi bila jednako kao i indiferencija«. Ova se rečenica iz tog manifesta smatra kao da je uperena protiv biskupa Fogara.

Općenito se smatra da je ta poslanica u neku ruku podvala biskupu Fogaru. Tim više što je fašistička štampa dala tome veliki publicitet s tendencijom da upozori na šutnju biskupa Fogara.

Koparski svećenici su o tom svom gestu telegrafski obavijestili puljskog prefekta, a u telegramu, koji je potpisao koparski kaptolski prepozit, rečeno je, da koparsko svećenstvo ostaje vjerno Kralju i Mussoliniju

JEDAN GOVOR BISKUPA FOGARA U CRKVI SVETOGA ANTONA PRED KATOLICKOM OMLADINOM

Onoga istoga dana, kad su koparski talijanski svećenici izdali manifest o svojoj odanosti Mussoliniju i pozvali vjernike, da molitvama i inače učestvuju u naporima fašističke Italije u ratu, tršćansko-koparski biskup Fogar, održao je u crkvi Svetoga Antona jedan govor. U crkvi su se sakupili članovi »Katoličke omladine«, koji su pozvani u vojsku. Tršćanski list »Vita Nova« piše o tome, a i tršćanski »Piccolo« reproducirao iz tog lista ono što je biskup Fogar rekao omladini. »Piccolo« kaže doslovno ovo:

»Uspešni se na propovjedaonicu, biskup je izjavio, da bi mu bilo nemoguće da ne govori svojim omladincima, sakupljenima na molitvu u tako svetoj ramjeri. Spomenuo je mladiće, koji su već otišli za Afriku i istakao i potrebu da se poštuju dužnosti kršćanina prema rođenoj zemlji, naročito u ovim teškim vremenima. On je sazvao očinsku zaštitu i blagoslov Gospodina na Italiju, zemlju Svetaca i Heroja, koji su je učinili velikom i voljenom. Spomenuo je nauku Božanskog Učitelja, koji plaće nad ruševinama Jeruzalema i koji je svojim plaćem posvetio domovinsku ljubav. Pozivlje vjernike da živo mole za vojnike i njihove vođe i za vlasti, koje su pozvane da nose teret odgovornosti u ovom času za spas i prosperitet domovine. Pjevanje »Tantum ergo« i euharistički blagoslov završili su ovu funkciju.

Tako je »Piccolo« prikazao govor tršćansko-koparskog biskupa. Pišući o tome tršćanski list nigdje ne spominje ime Fogarovo, nego govori samo »biskupe«, a i čitavu je stvar plasirao tako da se vidi ova tendencija: to nije ono što fašizam očekuje od talijanskog biskupa.

UMRO JE MARŠAL GIARDINO, JEDAN VAŽAN AKTER IZ RIJEČKE TRAGEDIJE

Dne 21. novembra umro je u Torinu maršal Gaetano Giardino. On je za nas toliko važan, što je njegovo ime tiesno vezano na tragediju Rijeke. Ma da nije dugo učestvovao u onim bolnim grčevima Rijeke, dok nije napokon pripala Italiji i doživjela svoju bijednu smrt, njegova je ličnost ipak vezana na najdelikatnije momente. Predavši se odmah po dolasku Mussolinija na vlasti dušom i tijelom fašizmu, Giardino je bio izabran od Mussolinija da izvede sve što je potrebno za konačno pripajanje Rijeke Italiji. On je bio poslan na Rijeku u septembru 1923. a otišao s Rijeke u aprilu 1924. Bio je guvernerom Rijeke dok nije bio potpisan Rimski Pakt, kojim je dogovoreno između Italije i Jugoslavije da se poništava Rapalski ugovor u onoj točki, koja govori o slobodnoj riječkoj državi. Giardino je ugušio na Rijeci konačno autonomistički pokret, koji su već prije nega onemogućili talijanski karabinjeri i vojska. On je proveo fašistizaciju Rijeke, to jest omogućio je riječkim vikačima, da su ostvarili ono što su htjeli. Zato ga sada povodom smrti spominjemo na ovom mjestu, sjećajući se jednog mučnog perioda u životu našeg grada.

NAŠA EMIGRACIJA U AMERICI

ZA ABESINIJU I JULIJSKU KRAJINU

Okupili su se svi bez obzira na stranačke i idejne razlike

Na dan 1. novembra, održao se je u prostorijama restauracije »Dubrovnik« u New Yorku, protestni zbor, kojeg je upriličio Odbor za zaštitu slavenskih manjina pod Italijom. Zboru je učestvovalo preko 30 delegata, koji su predstavljali mnoge naše organizacije New Yorka i okolice. Organizacije zastupane bile su: nacionalne, dobrotvorne, kulturne, socijalističke i druge.

Konferenciji je pretsjedao g. Ilija Bratina, bivši časnik jugoslavenske i francuske vojske, sin porobljene domovine. G. Bratina u svom govoru osvrnuo se na »Mrtvih Dan«, i zamolio prisutne da ustanu i kliknu: Vječna Slava herojskim mučenicima!

Medju ostalim govornicima bili su redom: g. Vlaho S. Vlahović, novinar i bivši urednik američke »Istarske Riječi« (koji list će uskoro i opet da uskrsne), koji je u svom govoru na engleskom jeziku, iznio tragične događaje, koji su se zbili u podjarmljenim krajevima u posljednja tri mjeseca, kako ih je zabilježila »Istra«, što je potreslo sve prisutne, a osobito ugledne američke ličnosti koje dodjše te večeri da saslušaju i nas Jugoslavene u ovim tmurnim danima ljudjačke kampanje

fašizma. Zatim su govorili: g. Rayner Hlacha, poznati narodni radnik, također sin podjarmljenog Trsta, te g. Dr. Robert Harris, jedan od direktora Odbora za Ethioniu; g. Ivan Mladineo, naš vrijedni borac; g. Donko Curac, pretsjednik »Jadranske Straže« i na koncu g. Rudolf Trost, rodom Slovenac i poznat iz dana borbe za narodno oslobođenje, koji je putujući pretsjednik Odbora za Ethioniu.

Na predlog g. Hlache, usvojena je rezolucija, kojom se protestira djelovanje fašizma nad našom braćom u podjarmljenim krajevima, koja je danas već objavljena u više uglednih američkih listova. (Rezoluciju smo već donijeli u pretršćkom broju »Istre« Op. ur.)

Zatim je biran odbor za novinstvo, u koji su ušli gg. Mladineo, Hlacha, Butković, Hude i Vlahović, Tajnice: gđice Marija Vidošić i Marija S. Vlahović.

Iduća konferencija, odnosno Protestni Zbor, imao bi da se održi na dan 12. o. m. na koji dan spada obljetnica potpisivanja Rapalskog Ugovora.

Daljnji rezultat rada ovog odbora javiti ćemo naknadno.

Vlaho S. Vlahović, 240 Manhattan Ave New York City

NAŠA KULTURNA KRONIKA

LEA FATURJEVA

SEDAMDESETLETNICA

Najstarejša živeća slovenska pisateljica je gotovo naša rojakinja Lea Faturjeva, ki je v sredini novembra praznovala svoji sedemdeseti rojstni dan. Skromna in tiha kot je bila vse življenje živi še danes v Ljubljani in gospodinja svojemu bratu dr. Faturju, upokojenemu železniškemu inspektorju.

Rodila se je v Zagorju na Pivki 15. novembra 1865. Ljudsko šolo je obiskovala pri benediktinkah Reki. Po osnovni šoli ni dalje študirala, ampak je morala knjige zamenjati s šivanko. Kot hčerka železničarja je veliko potovala po svetu, se naučila tujih jezikov, spoznavala življenje izven rojstne vasi. Pozneje je gospodinjila mlajšim bratom, ki so študirali. se ob njihovem študiju sama izobraževala obencem pa ob slovenski, nemški, francoski in italijanski knjigi.

Lea Faturjeva nam je napisala več daljših povesti. Prva taka in sicer »V burji in strasti« je izšla leta 1905, torej ravno pred tridesetimi leti, v Dom in Svetu, sledile so ji druge: »Velimir«, »Biseri«, »Komisarjeva hči«, »Za Adrijom«, »Iz naših dni«, »Črtomir in Bogomila«, »Vislavina odpoved« »Junakinja zvestobe« itd. Največ je pisala za »Dom in Svet«, zlasti v letih pred svetovno vojno, nekaj tudi za Mohorjevo družbo, zadnja leta pa za »Mladiko« in »Ženski svet« ter je bila njuna stalna sotrudnica. Krajše črtice in poučne spise pa je priobčevala tudi v »Domu« »Slovincu«.

Njene povesti imajo večinoma zgodovinsko podlago in opisujejo dogodke in življenje iz krajev in okolice, kjer je pisateljica živela. Tako na primer: »Biseri« (Gorica), »Komisarjeva hči« (Prem), »Za

Adrijom« (Reka), »Junakinja zvestobe« (Senožče).

V zadnjem času pa so skoraj izostali njeni prispevki tudi v »Mladiki« in »Ženskem svetu«. Bolezen na očeh ji ne pusti več, da bi delala.

Sicer pa o njej sami in njenem življenju ne vemo mnogo. Ko ji je urednik »Mladike« ob njeni šestdesetletnici omenil življenjepis je dejala, da ga napiše sama. In res, napisala je kratko črtico pod naslovom »Dom dedov«, kjer je v nekaj vrsticah opisala rojstni kraj Zagorje in njene Zagorce. Zaključila pa je takole:

»Dom dedov! Nizka, stara hiša, ki je zdaj hlev in shramba. Vendar: koliko rodov je živelo v njej, se držalo trdno svoje skalnate zemlje, ljubilo svoj dom. Ni ti treba, da je dom dedov palača, ni ti treba, da ima ded slavno ime; glavno je, da veš, od kod si, da nisi kakor zrno, ki ga je prinesel veter kdo ve od kod in ga nese kdo ve kam? Slovenska vila je sedela za ognjiščem ob črni steni: berač je bil, deseti brat, ki nam je ohranil zaklad narodne pesmi. Ko hodiš v službe iz dežele v deželo, veš šele, kaj je stalni dom. V Tirolah sta zapela moj oče in mati pesem hrepenjenja po rodni vasi:

— Veseli bodimo, vesel'ga srca,
K' smo z lušnega kraja, iz Zagorja doma.
Tri leta sem hodil, tri leta še bom,
po sredi Zagorja bom s'jal majaron!»

Vse življenje je Lea Faturjeva delala je za druge, zase nikoli. Zato li ob njenem sedemdesetletnem rojstnem dnevu želimo, da b. v tej lepi starosti končno le živela sama zase, v miru in zadovoljstvu. (Agis.)

CAREV ROMAN O ISTARSKIM EMIGRANTIMA NOSIT ČE NASLOV »LUTALICE«

Viktor Car Emin, naš književnik, koji je toliko već dao svom narodu, ne prestaje da radi, nego još uvijek u svom poznatom elanu stvara djela, koja će biti od koristi i opoj Jugoslavenskoj kulturi i našoj specijalnoj stvari. Sad povodom njegove šezdeset i pete godišnjice saznavamo za dva nova njegova djela, koja dolaze neposredno poslije »Vicencice«. To su dva romana.

Svršio je za štampu nov roman pod naslovom »Vitez mora«, u kom je glavni junak slikar pomorskoga života, koji

umjetnički proživljuje more; on pada u iskušenja, ali na kraju vraća se svome idealu mora i u njemu obnavlja svoju vjeru u život.

Osim toga, Car Emin svršava jedan drugi roman, koji će imati naslov »Lutalice«, u kom se prikazuje život istarskih emigranata.

Taj nas drugi roman naročito interesuje, jer će u njemu biti po prvi put obuhvaćeno stradanje jednog naroda izraženo i u izbjeglištvu jednog dijela toga naroda.

ŠVARINA KOMPOZI CIJA »BAZOVICA«

U Zagrebu je priredjen koncertat Pavle i Majde Lovsetove, poznatih slovenskih koncertnih pjevačica. Na programu je bila i uspjela kompozicija poznatog našeg kompozitora i dirigenta dra Švare pod naslovom »Bazovica«, u kojoj je dana sva tragedija četvorice heroja

streljanih od fašističkih nasilnika na Bazovici. To je jedan veoma interesantan muzički pokušaj, da se modernom muzikom dađe jedan herojsko tragični motiv. Nesumnjivo jedan vrijedan doprinos umjetničkog karaktera našoj reprezentativnoj muzici.

STOLETNICA AND REJA ŽNIDARČIČA

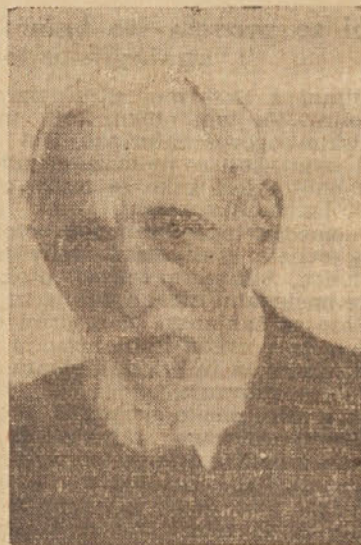
V ponedjeljek dne 2. decembra bo poteklo 100 let, odkar se je na Gradišču pri Prvačini narodil Andrej Žnidarčič, mnogoletni vikar in Gradnem v goriških Brdih, ki je preminul kot zlatomašnik dne 31. julija 1913 v Št. Petru pri Gorici. Pokojnik je posvetil vse moči svojega primeroma zelo dolgega življenja delu za svoj narod na Goriškem; kot duhovnik in učitelj, kot narodov buditelj si je pridobil zlasti med goriškimi Brici neveljnih zaslug za njih narodno probujno v zadnjih dveh desetletjih pred svetovno vojno. Bil je med prvimi, ki so pred 70 leti orali ledino slovenske publicistikev nekdanjem Einspielerjevem »Slovincu« v Celovcu in Marušičevi »Domovini« v Gorici. Mož velikega

obzorja je bil neustrašen sobojevnik pesnika Simona Gregorčiča v znanem Mahnič — Gregorčičevem literarnem boju, ki je dvignil pred 50 leti toliko prahu širom slovenske zemlje. O znamenitem možu in o njegovem velikem delu med našim narodom na Goriškem bomo posvetili več v božični številki »Istre«. — P. P.

65-GODIŠNJICU ŽIVOTA V. CARA EMINA

proslavio je Istarski Akadem. Klub u Zagrebu 23. o. m. u društvenim prostorijama, s predavanjem o književnom radu i kulturnom značenju Cara Emina za Istru. Govorilo je Vodinelić Josip, cand. phil.

DEVETAK MIHAEL DEVETDESETLETNIK

Dne 21. novembra t. l. je praznoval Devetak Mihael v krogu svojih sorodnikov in znancev že devetdeseti rojstni dan. Gotovo lahko trdimo, da ni med našimi emigranti nobenega, ki bi se lahko ponašal z devetimi križi. Mnogi znanci se bodo po teje kratki vesti spomnili na svojega starega prijatelja.

Jubilant se je rodil v Rubijah pri Sovodnjah (Gorica), kjer je preživel dolgo število let. Izučil se je za krojača in delal pri znancu baronu Blanchiju v Rubijah, katerega grad stoji danes že v razvalinah. Sodeloval je pri takratnih družtvih v čitalnici in kjer je mogel podpiral kulturno delo. Poročil se je s Franciško Sosoličevom, ki ji je 83 let in je še vedno čila in zdrava. V času vojne so bili kot vsi drugi begunci izgnani iz rodne kraja ter so šli na Kranjsko, kamor so se vrnili l. 1925 in se za stalno naselili na Vič pri Ljubljani. — Še mnogo let!

ZBIRKA PESMI KARLA ŠIROKA »KAPELICA«

Knjiga izide te dni v akademski založbi na finem papirju, vezana v polplatno, v dvobarvnem tisku z ovitkom z originalnim lesorezom po vzorcu najstarejše zbirke lesorezov iz leta 1485. Lesorez bo ročno koloriran. Pesmi so zbirka religioznih motivov, ki se prepletajo z nacionalnimi. Iz nekaterih pesmi odseva vsa Golgota trpljenja naših rojakov v Julijski Krajini. Citateljem »Istre« so nekatere izmed teh pesmi že znane. Nabavo knjige se priporoča emigrantskim društvom, ker so pesmi uporabljive za recitacije in deklamacije. Naroča se pri Organizatorno - propagandnemu odelku Saveza jugoslovenskih emigrantskih udruženj v Ljubljani: Selenburgova, 7. II. Cena vezani knjigi Din 30.-

ENGLJSKI PRIJEVOD DUKIČEVA »HRAMA«

koji je, kako smo već javili, izašao nedavno u američkom dnevniku »Hudson Dispatch« u Onion Cityu, izašao je sljedećeg dana također u »Jugoslovenskom Glasniku« (Yugoslav Herald) u Chicagu.

NAŠ ROJAK JOSIP RIJAVEC KOT GOST V LJUBLJANSKI OPERI

Ljubljana, 24. novembra 1935. — (Agis.) — V sredo 27. t. m. bo gostoval v ljubljanski operi naš rojak tenorist Josip Rijavec. Pel bo naslovno partijo v Gounodovi operi »Faust« Rijavec je povabljen na gostovanje v Petrograd in Moskvo. Preden odide v inozemstvo bo še nekajkrat gostoval na jugoslovenskih odrih.

»SLOVANSKI PREHLED« O JULIJSKOJ KRAJINI

Primili smo 9 broj te poznate praške revije, o kojoj smo već više puta izvještali. I u tom broju izašla je obilna kronika posljednjih događaja u Julijskoj Krajini pod naslovom »Jugoslaveni u Italiji«. Sistematski izvještaji o nama u toj reviji predstavljaju jedno nastojanje, koje ne smijemo nikada zaboraviti i za koje moramo biti neizmerno zahvalni redakciji tog rasprostranjenog lista.

ŠORLJEV USPJEH U PRAGU

U Pragu se je 19. o. m. davala drama »Blodni oganj« od našeg zemljaka, poznatog pisca, koji živi u Mariboru, dra Ivana Šorlija. Praška premijera te drame, koja je doživjela uspjeh u Mariboru i u Pragu, uspjela je iznad svakog očekivanja. Prevod Šorlijeve drame na češkom ima doskora da izađe, čak prije nego što je ta drama štampana na slovenskom jeziku.

»MISEL IN DELO«

Ta poznata ljubljanska revija počela je da izlazi u svom drugom godištu u savršenijoj formi, na boljem papiru i s boljim omotom, te djeluje vrlo ukusno. I ove godine u redakciji su pored ostalih naši dr Lavo Čermelj i dr Stanislav Lapajne. Naš poznati publicista, vanjsko politički urednik »Glasa Naroda« dr Branko Vrčon napisao je odličnu raspravu pod naslovom »V društvu narodov ali izvan njega?« Pored ostalog u reviji je izašao kratak prikaz omladinskog narodnoobrambenog tečaja u Ljubljani.

PAZNA EMIGRANTIMA, TALIJANSKIM DRŽAVLJANIMA!

SVA EMIGRANTSKA DRUŠTVA SU OVLAŠTENNA DA IZDAJU IZVJEŠTAJE O NARODNOSTI U SVRHU DOBIVANJA »KARTE ZANIMANJA«. — STARE DOZVOLE MORAJU SE ZAMIJENITI DO 5 DECEMBRA O. GOD.

Na osnovu Pravilnika za primjenu uredbe o zaposlenju stranih radnika i na osnovu rješenja ministra socijalne politike od 15. o. m. j. ovlašten je Savez jugoslavenskih emigranata iz Italije i sve emigrantske organizacije učlanjene u Savezu da izdaju izvještaje o narodnosti u svrhu dobivanja »karte zanimanja«. (Organizacije učlanjene u Savez pobrojane su u džepnom koledaru »Soča« za 1936 god. na str. 104—105).

Tu »kartu zanimanja moraju da imaju svi naši emigranti talijanski državljani koji hoće da budu uposleni u Jugoslaviji.

Oni naši emigranti koji već imaju dozvolu za zaposlenje moraju tu dozvolu zamijeniti sa novom »kartom zanimanja« do najkasnije 5 decembra t. g.

Kartu zanimanja se dobije po podnesenoj molbi na banove ili Upravu grada Beograda uz prilog posebnih obrazaca.

Sva emigrantska društva su dužna da emigrantu ispune besplatno te obrasce i da mu na njima potvrde njegovu jugoslavensku narodnost. Jedini trošak koji imaju naši emigranti da postignu dozvolu za zaposlenje jeste tak-

sena marka od 25 dinara za molbu, a u banovinama još k tome i banovinski biljeg na molbu koji iznaša u Savskoj banovini 13 dinara. (20+5 državnih i 10+3 banovinske)

Svakom našem jugoslavenskom emigrantu važi njegova dozvola boravka 6 mjeseci iza kako je došao u Jugoslaviju i za dozvolu uposlenja, t. j. dozvola boravka je ujedno i dozvola za uposlenje, ali na mjesec dana prije isteka 6 mjeseci mora da zamoli »kartu zanimanja«.

Na ove besplatne obrasce imaju prava samo emigranti Jugoslaveni. Kod ove uredbe važna je još i ta činjenica, da poslodavci nemaju sa našim emigrantima nikakova posla i da postupaju na jednak način kao i sa domaćim radnicima.

Društvo »Istra« u Zagrebu uređuje svakog dana, osim nedjelje i blagdana od 9—12 i od 16—19 sati za emigrante u Zagrebu i okolici. Prostorije se nalaze na trgu Kralja Aleksandra br. 4, prizemno lijevo (Učiteljski dom).

Svak mora da donese slijedeće priloge: 3 fotografije, dozvolu boravka i dozvolu uposlenja, te taksene marke.

Obćni zbor Kluba primorskih akademikov v Ljubljani

Klub Jugosl. akademikov iz Trsta, Gorice in Istre v Ljubljani je imel v petek, 15. t. m. svoj X redni obćni zbor. Ob veliki udeležbi članstva je odbor podal poročilo o delovanju kluba v pretekli poslovni dobi. Prisotni so bili tudi zastopniki društva »Tabor«. Primorskega akademkega starešinstva in akademkega kluba »Edinstvo«.

Obćni zbor je otvoril predsednik tov. M. Koršič, ki se je uvodoma spomnil vseh žrtev, ki so padle za Julijsko Krajino, in naših mož in fantov, ki ginejo v Afriki za tuje interese.

Po kratkem poročilu predsednika je podal poročilo tajnik tov. B. Klamert, ki je v svojem poročilu podal izčrpano kroniko klubovega delovanja v pretekli poslovni dobi. Med drugim je izvalil sledeče:

»Klub je bil v pretekli poslovni dobi v stikih z vsemi emigrantskimi organizacijami, zlasti z Istarskim akademskim klubom v Zagrebu. — Odbor je izkoristil vsako priliko, da čimbolj zainteresira široko javnost za naš problem. Zlasti je v ta namen izkoristil dneve kongresa Jug. nacionalnih akademikov, in je ob tej priliki bil obdržan skupni sestanek akademikov-emigrantov iz Ljubljane, Zagreba in Beograda. Na tem sestanku sta bila podana dva referata: O položaju naših manjšin v Italiji (govoril tovarš iz Zagreba) in: Položaj in delo akademske mladine v emigraciji (govoril član našega kluba tov. M. Obad). Na tem sestanku je bila sprejeta rezolucija, katera je bila poslana tedanjemu predsedniku vlade in ministru zun. poslov g. Jevtiću-u, ministru notranjih zadev in ministru socijalne politike in nar. zdravja g. dr. Marušić-u. V tej resoluciji opozarjamo na obupen položaj naše narodne manjšine pod Italijo in zahtevamo, da se pri pogajanjih z Italijo zahtevajo za našo manjšino v Italiji vsaj one najelemen- tarnejše pravice, ki jim pripadajo.

Tudi na kongresu jug. nac. akademikov se nam je posrečilo obrniti vso pažnjo na naš problem. Referat tov. Koršiča in tov. Dobriše iz Zagreba sta bila sprejeta z velikim navdušenjem. Med zbrane akademike so bili razdeljeni letaki, ki so jih prinesli tovarši iz Zagreba. V povorki akademikov skozi mesto so sodelovale tudi primorske in istrske narodne noše.

O priliki evharističnega kongresa v Ljubljani je klub sopedpisal spomenico papeževemu legatu kardinalu Hlondu, v katerem smo iznesli položaj naših bratov onstran meja in ga prosili za intervencijo pri sv. očetu v prid našim bratom.

Dne 11. maja t. l. je klub priredil pod pokroviteljstvom častnega damskega komiteja svoj IV družabni večer, ki je moralno in materijalno zelo dobro uspel. Na tej prireditvi je bil navzoč tudi predsednik Saveza emigrantskih organizacij dr. I. Čok.

V zadnjem času je klub pokrenil akcijo za uvedbo stolice manjšinskega prava in stolice za etnografijo na ljubljanski univerzi. — O priliki tragične obletnice Rapalske pogodbe je klub organiziral komemoracijo na univerzi, na kateri so govorili zastopniki vseh akademskih kulturnih društev in ki je potekla popolnoma mirno.

Nato so podali svoja poročila blagajničarka, knjižničar in gospodar. Po poročilu revizorjev je bil izrečen vsemu odboru absolutorij.

Pri volitvah je bil izvoljen za predsednika tov. Mirko Obad, v odbor pa so prišli tov. Bordon Rado, Turk Radovan, Pegan Branko, Dolenc Lojze, Klamert Bruno, Putinja Herman, Pavlovič Marija, Čermelj Vlasta in Glavič Marija, v nadzorni odbor pa Koršič Mirko, Guštin Ivan in Bačić Djurdjica.

Pri slučajnostih se je med drugim naglašala potreba tesnejšega sodelovanja s starešinsko organizacijo.

Prosvetno in podporno društvo „Tabor“ v Kamniku

Kamnik, novembra 1935. Emigrantsko življenje v tem prelepem planinskem mestecu poteka živahno. Precešne je številno naše emigracije v mestu samem, kakor v njegovi bližnji okolici. Odbor »Tabora« skrbi, da se redno vsak mesec sestajemo, zdaj v tem zdaj v onem kraju. Na programu so važna predavanja, obletnice — pa tudi zabave ne manjka.

Tako smo pretekli mesec priredili v Radomljah komemoracijo za Gortanom in ostalim žrtvam za neosvobojeno domovino, no. ter o koroškem plebiscitu. Tamošnji pevci, zavedni fantje in mošje so nas presenetili s svojim nastopom. Krasno so zapeli najprej »Buči morje Adrijansko«, potem pa še več narodnih in umetnih pesmi. Se enkrat jim se na tem mestu pristrčno in iskreno zahvaljujemo.

Na praznik Vseh Svetlih smo, kakor vsako leto, tudi letos priredili na tukajšnjem mestnem pokopališču, divnih »Zalob« simbolični grob Gortanu in vsem ostalim žrtvam neosvobojene domovine. Grob je bil okrašen s cvetjem, sliko Gortana in Bazoviških žrtev in Jugoslovansko trobojnico z žalnimi trakom, na njem so pa brnle številne lučice, kot simbol vere v končno odrešenje naših zaslužnjenih bratov. Mestni gospod dekan je ob asistenci opravil na grobu cerkveno molitev, tukajšnje pevsko društvo »Lira« je počastilo žrtve s pesmijo »Oj Doberdob«. Za lepo prireditve se gospodu dekanu in duhovščini, ter »Liri« iskreno zahvaljujemo.

V teku tega meseca priredimo komemoracijo za nas tako teške in nesrečne rapalske pogodbe. Za prvo polovico prihodnjega meseca pa pripravljamo ob sodelovanju domačih moči premiero našega

predsednika prof. Lojzeta Peterlina »Prelom«, narodne igre v treh dejanjih s petjem. Vabimo vse prijatelje, da pridejo pogledat to lepo igro.

V preteklem mesecu nas je zapustil tov. Jože Plešničar, agilen in požrtvovalen član našega društva, in njegov podpredsednik. Preselil se je na svoje novo mesto v Sp. Šiško. Teško ga bomo pogrešali v svoji sredi, na njegovem novem mestu mi pa želimo obilo uspeha z željo, da nas ohrani v spominu, kakor bomo tudi mi njega.

NA USPOMENU POK. DR. KARLA RADONIČIČA.

plemenitoga čovjeka i vrsnog profesora umjesto vijenca na njegov odar gg. Makso i Mary Antić polažu u korist fonda Jugoslovenske Matice u Zagrebu svotu od 150.-Djn.

Blagom pokojniku kliče »Slava«, a plemenitim dobrotvorima Jugoslovenske Matice najsrdajnije se zahvaljuje — Jugoslovenska Matica — Zagreb.

Na sprovedu blagopok. prof. dr. K. Radoničiča na Mirogoju objevali su pjevači Ist. Ak. Kluba primorsku tužaljku te se tako oprostili s velikim prijateljem istarskih studenata.

TRADICIONALNI DRUŽABNI VEČER

primorskih akademikov, to pot že peti, se bo vršil tudi letos in sicer dne 8 februara 1936 v veliki dvorani Kazine. Vsa bratska društva prosimo, naj blagovolijo ta datum upoštevati.

Osobito prikladni darovi za SV. NIKOLU

TIVAR ODIJELA

Fantastični glasovi o razgraničenju izmedju nas i Italije

Često, a naročito u najnovije vrijeme, niču glasovi, da se izmedju Italije i Jugoslavije sprema neko novo razgraničenje, prema kojemu bi Italija prepustila Jugoslaviji Zadar ili Rijeku, ili čitavu Istru, ili jedan dio Istre, a Jugoslavija bi za to učinila Italiji neke protu-usluge, sad ovakve, sad onakve naravi. Sad se, na primjer, na Krku pronijela glasina o izmjeni Zadra za Krk i zbog toga je na Krku nastala izvjesna uzbuna. Pošto nam s više strana stizavaju upiti u vezi s tim glasovima, smatramo potrebnim da ovako u kratko kažemo svoje mišljenje. Držimo, a u tome će se složiti s nama svako ko i malo pozna internacionalne odnose, da su ti glasovi fantastični u punom značenju te riječi, jer nema nikakvih uslova za započimanje takvih razgraničenja, nije ih bilo ra-

nije, a tim manje ih ima danas, kad je Italiji naročito važno, da ima i prama Evropi što bolje strateške pozicije, a te pozicije mogu biti dobre jedino na stabilnim granicama, a ne na nekim novim granicama, koje bi se imale tek odrediti i učvrstiti iznova. A onda pretpostavljamo i to, da nema u tom smislu niti najmanje inicijative ni s jedne ni s druge strane. Vjerujemo, da Mussoliniju takve stvari ne padaju ni na pamet. Dovoditi pak ovakve koncesije u vezu sa sankcijama, s nekoliko transporta drva, kao što se to čini, više je nego smiješno. Zato upozoravamo naše čitatelje da ne vjeruju takvim glasovima. O onome što se ipak može dogoditi i mimo volje Mussolinija, i mimo namjera Jugoslavije, o tome ne govorimo.

MALI ISTRANIN

Izašao je 3 broj tog jedinog našeg dječjeg lista sa slijedećim biranim sadržajem: Radoslav Kovač: Pjesma stradanja i bola; Gabrijel Cvitan: Sreća; Lucija Gospodnetić: Jesen; Rikard Katalinić-Jeretov: Na dogled rodnoga mjesta; Josip A. Kraljić: Runolist; Branislav Kirjaković: Istarski sonet; D. L.: Putnici, Otkad lokomotiva tučka, Majmun Klok, mali Jožić i njihove vjagolije, Dječje novine, Zdravlje, Niko Skovrlj: Plašilo. Razno itd.

List se naručuje na adresu: Uprava Malog Istranina, Zagreb, Boškovičeva ul. 20, a stoji 10 Din godišnje.

KOMESAR ZADRUŽNE GOSPODARSKE BANKE DR. ČESNIK

Za komisara Zadružne gospodarske banke v Ljubljani je bil imenovan rojak dr. Ivo Česnik, odvjetnik v Ljubljani. — (Agis.)

SASTANAK OMLADINSKE SEKCIJE DRUŠTVA »ISTRE« U ZAGREBU

U nedjelju dne 1 decembra u 10 sati održat će se redoviti članski sastanak s predavanjem, kojeg će održati brat Tumpić. Predavač će prikazati rad jugoslavenske omladine prije rata. Prije predavanja bit će kratki uvod: »Prvi decembar«. Pozivaju se članovi i umoljavaju se prijatelji Omladinske sekcije, da sastanku što brojnije prisustvuju, jer će to ujedno biti proslava 1 decembra. — Sastanak se održava u društvenim prostorijama.

REŽIJE FERDE DELAKA

Ferdo Delak je režirao u Mariboru jednu novu slovensku operetu »Majdu« od Marijana Kozine.

NAŠI POKOJNIKI

† LJUDMLA SMRKOLJEVA

V Ljubljani je dne 22. t. m. umrla ga. Ljudmila Smrkoljeva, rojena Katalan, soproga veletrgovca Albina Smrkolija. Pokojnica je bila iz znane Katalanove družine iz Rojana pri Trstu. Komaj 44 let stara je podlegla operaciji in mogla leči v prezgodnji grob. Lep pogreb, ki se je vršil v nedeljo popoldne je dokazal, kako priljubljena je bila pokojnica. Od ranem grobu žalujejo poleg moža že štirje otroci. Preostalim naše sožalje, pokoini pa naj sveti večna luč! — (Agis.)

† HERMAN MARUŠIĆ

U Mostaru je umro 14 oktobra Herman Marušić, emigrant. Bio je upravitelj ložione državnih željeznica u Čapljini. Laka mu zemlja, a rodbini naše saučešće.

U FOND »ISTRE«

Izidor Tol, urar i zlatar, Petrinja din 12.— U prošlom broju objavljeno " 37.760.10

Ukupno din 37.772.10

Ne skrbite se sa obućom

46303-09

25.-

69.-

Br.27-29 Din.79.-
Br.35-38 Din.99.-

ZA DJECU

7225-06

29.-

39.-

Muške 49.-
dječje 29.-
25.-

ZA KUĆU

1845-53

59.-

59.-

somot 1825-60

78155-51

29.-

39.-

38157-51

KALJAČE

1937-22

79.-

149.-

dvostruki đon 5227-16

7515-59

29.-

59.-

3415-06

ZA VEČER

crne i bele od atlasa

69.-

129.-

crne i smeđe 5625-11

ZA IZLAZ

1335-21

129.-

129.-

smeđe 1325-66

ISTRA

Istra. Izlazi svakog tjedna u petak. — Uredništvo i uprava nalaze se u Zagrebu, Masarykova ulica 28. II. — Broj čekovnog računa 36.789. — Pretpla ta: Za cijelu godinu 50 dinara; za po godine 20 dinara; za inozemstvo dvostruko; za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cijeniku. — Vlasnik i izdavač: KONZORCIJ "ISTRA", Masarykova ul. 28. II. Telef. br. 67-80. — Urednik: Ivo Mihovilović, Jukićeva ul. 30. — Za uredništvo odgovara: Dr. Fran Brčić, advokat, Samostanska 6. — Tisak: Stjecajna Jugoslavenske štampe d. d., Zagreb, Masarykova 28a. — Za tiskaru odgovara Rudolf Polanović, Zagreb, Ilica broj 131.